

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:
Brasiovu, piata mare Nr. 22. — „Gazeta“ ese:
Jol'a si Duminec'a.

Pretulu abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni
3 fl. 50 cr. — Tieri esterne 12 fl. pe unu anu séu
28 franci.

Anulu XLIII.

Se prenumera:
la postele c. si r. si pe la dd. corespondenti.

Anunciurile:
un'a serie garmondă 6 cr. si timbru de 30 cr.
v. a. pentru facare publicare. — Scrisori ne-
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retrimitu.

Nr. 18.

Dumineca, 14 2 Martiu

1880.

Reau'a consciintia nu dorme.

Brasiovu 1 Martiu v. 1880.

Diarele maghiare din Budapest'a si dupa ele din Clusiu s'au ocupatu cu deameruntulu de mare planu, ce l'ar' fi nascocitu Romanii din Ardealu, cu scopu de a 'si resbuna in contra lezei, cu alu careia ajutoriu regimulu maghiaru voiesce a sgrumá sans facon instructiunea poporala romana. Acestu planu ar' consiste in aceea, cá se se formeze intre Romanii ardeleni o Reuniune, a careia membri se se oblige, cá in viitoriu se nu cumpere nimicu dela comerciantii si industriasi maghiari, ci numai dela cei romani si, incátu nu 'si potu acoperi trebuintiele dela acesti'a, se 'si procure marfa straina.

Scirea acést'a, déca nu ne insielamu, a adus'o mai antaiu diuarulu „Független Hirlap“ din Budapest'a si mai in urma au variat'o si celealte diure maghiare dupa placulu si obiceiulu lor. Marturisimu, cá péna a nu ceti foile maghiare, n'amu arutu nici cea mai mica cunoscintia de planulu, ce li se atribuie Romanilor transilvaneni, este dér' meritulu celoru dela „Független Hirlap“ de a ne fi initiatu si pe noi in secretulu viitórei Reuniuni îndreptate in contra industriei si a comerciului maghiaru.

Cá unii, cari ne interesamu viiu de totu ce poite fi spre folosulu poporatiunei romane din aceste tieri, ne-amu pusu indata intrebarea, cá in situatiunea nóstra actuala o asemenea Associatiune si-ar' poté ajunge óre scopulu, pentru care se dice cá Romanii voiescu se-o infintieze si amu trebuitu se martarisimu, cá o astfelu de resbunare in contra desuriloru de maghiarisare ale guvernulu ar' fi treb' copilarésca. Ea s'ar' poté asemenea cu resbunarea unui copilu, care fiindu tractatu reu de curva nu mai voiesce se primésca dela elu nimicu, nici ceea ce 'i este neaperatu de lipsa.

O Reuniune cá cea din cestiune n'ar' avé nici un sensu, deórece Romanii transilvaneni in fapta si astadi pré puçinu sunt necessitati a recurge la industria si la comerciulu maghiaru. Este sciutu cá industria si comerciulu din tíera nu se afla in mainile aceluor magyar-emberi, cu cari avem noi de a face. Cu esceptiune a doue trei orasie ungurese, unde se mai vedu si industriasi si comercianti unguri, sunt Germanii, Evreii, Armenii, Romanii, Grecii s. a., cari predomina terenulu. N'ar' réu dér' lipsa se recurgemu la Unguri. De alta parte esista si asia pentru facare Romanu bine mostenitoriu datori'a, cá se spriginésca din tóte potertile sale industria si comerciulu Romaniloru.

Curéndu am trebuitu dér' se recunóscemu, cá planulu, ce ni se atribuie, nu póte fi o conceptiune romanésca, ci cá elu s'a formatu in creerii agitatoriloru unguri, cari de dragulu Romaniloru, nu mai sci de ce intentiuni ostile se-i mai inintinósc. Si de unde vine nisuinti'a acést'a de a aruncá totu felulu de prepusuri asupra nóstra? — Din reau'a consciintia!

Reu'a consciintia este, carei face pe Maghiari se aiba visiuni atátu de dese de reuniri ale Romaniloru cu scopu de a se aperá in contra incálcáriloru de maghiarisare. Fiecare Maghiaru inteligentu se vede, celu puçinu in momentele candu nu 'lu predominá cu deseversire nenorocit'a pasiune de a sgrumá totu ce nu e maghiaru, cá Romaniloru li s'a facutu si li se face o nedreptate strigátore la ceriu, fiecare din ei vede, cá pe di ce merge guvernulu ié mesuri mai asupritóre de limb'a si nationalitatea romanésca si consciintia 'i spune fiecaruia, cá Romanii nu potu remané nepasatori façia de atátea loviri, ce se indrépta asupra capulu lor. dreptu multiamita pentru lealitatea cu care s'au portatu totdeauna cátra natiunile conlocuítore.

Astfelu si in casulu de façia, — póte cá chiaru in vederea noului planu de invetiamentu ministerialu, care are de scopu nici mai multu nici

mai puçinu decâtu anihilarea totala a instructiunei poporale romane — diuaristii maghiari, prin inventiuni de calibrulu celei memorate, se silescu de a ne detrage atentiunea dela adeveratulu campu de lupta, unde ne chiama datori'a cetatienésca si romanésca. Auditi, cu aceea se ne salvamu scólele cá nu vomu mai cumpérá nimicu dela cismarii si lipscanii unguri! Ori-cá Maghiarii voiescu se adauga la nedreptatea ce ne-o facu si batjocur'a?

Diceti, cá amu fi egali cu voi inaintea lezei. E dreptu, cá avem libertatea de a bé, a mancé, a jocá pe paralele nóstre, cá si voi pe ale vóstre, e dreptu, ce dice „Kelet“, cá „economulu nostru saténu póte se 'si cultivate si semene pamentulu in pace“, numai se aiba cu ce, e dreptu, cá „darea lui nu e nici c'una cruceriu mai mare, cá aceea a vecinulu seu unguru“ déca nu cumva dá de vr'unu notariu, care se-i urce sumele in carticica, dér' este, cátu pentru timpulu de façia, unu neadeveru din cele mai mari, cá „copiia strădalnici ai tieranulu romanu potu se ajunga si ei la ceva, cá si copiia tieranulu maghiaru.“

Copilulu tieranulu romanu din aceste tieri este condamnatu a fi unu elotu, unu paria in tóta viéti'a s'a, pre candu copilulu maghiaru 'i sunt deschise tóte cărările pentru de a ajunge la functiuni la demnitati, la avere. Eata diferenti'a intre rass'a domnitóre si misera contribuens plebs a Romaniloru! Péna acuma inse copiia tieraniloru romani totu mai poteau deveni celu puçinu preoti, dascali, advocati, acuma inse guvernulu maghiaru ambla a le luá si acésta possibilitate, cáci, ce insémna a introduce 25 óre maghiare pe septemana in scólele primare romane, déca nu a impedece directu desvoltarea si inaintarea in cultura a Romanulu?

Ce ne totu veniti, dér' cu aceea, cá suntemu egali inaintea lezei? Consista óre acést'a egalitate in impregiurarea, cá tieranulu nostu nu platesce mai multa dare, cá celu maghiaru? Numai atát'a ar' fi mai trebuitu, cá se fimu tacsati deosebitu si la dare cumu amu fostu tacsati la dreptulu de alegere. Ori-cá nu este adeveratu cá in tóta monarchi'a austro-ungara numai Romanii transilvaneni nu se bucura in mesura egala cu ceilalti cetatiani de dreptulu electoralu, celu mai mai insemnatu dreptu constitutionalu?

Unu diaru pestanu banuá cá nu cumva „miscarea Romaniloru ardeleni pentru de a nu mai cumpérá nimicu dela Unguri“ se aiba unu caracteru nelegalu. In privinti'a acést'a ilu potemu linisti. Nu póte fi nici in vointi'a nici in interessulu nostru de a intreduintiá arme nelegale. Cu atátu mai multu inse va trebui se ne folosimu si ne vomu folosi de tóte armele legale, ce ne mai stau la dispositiune, spre salvarea scóleloru si bisericelorú nóstre de maghiarisare. Aici e campulu pe care trebuie se formamu o Reuniune, care se cuprinda fiecare suflare romanésca si se aiba de scopu a luptá pe façia cu curagiu, energia si fara obosintia pentru aperarea dreptulu nostru de a ne cultivá in dulcea limba romanésca, pentru care stramosii nostri au sciutu se 'si jertfésca totulu, avere si vieatia!

Cronic'a evenimentelorú politice.

Cas'a domnitóre austro-ungara serbéza actulu logodirei principelului mostenitoriu Rudolf cu frumós'a fiica a regelui Belgiei, princes'a Stefani'a. Acestu pasu insemnatu alu tenerulu archiduce si mostenitoriu alu tronulu este acompaniatu de simpatie in tegei poporatiuni a monarchiei. Archiducele Rudolf si-a alesu o consórta dupa placulu animei sale, nu a facutu alegerea din consideratiuni politice si acést'a a contribuitu, cá impressiunea ce a facut'o scirea despre logodirea s'a se fia si mai imbucurátore. Imperatululu a primitu din tóte partile gratulatiuni din acestu incidentu. In 10 Martiu i-au gratulatu inaltii demnitari ai Statulu si toti ambasadorii straini acreditati la curtea de Vien'a. Asemenea

se tramitu gratulatiuni principelului mostenitoriu. Camerele din Vien'a si Budapest'a voru tramite adrese de gratulatiune Majestatiloru lor. In Prag'a se facu mari pregatiri pentru o primire stralucita a archiduculu Rudolf. Imperatés'a Austr'o-Ungariei care se afla inca totu in Angli'a, se va reintórce la Vien'a pe la Bruxel'a, unde va ptrece scurtu timpu in cerculu familiei regale. Se dice cá, actulu cununiei va avé locu abia dupa unu anu. Princes'a Stefani'a este numai de 16 ani, principele mostenitoriu Rudolf implinesce acuma 22 ani. Mam'a miresei este fiic'a archiduculu Iosifu fostulu palatinu alu Ungariei. Impregiurarea, cá principele mostenitoriu se casatoresce cu o nepóta a fostulu palatinu, se comentéza de diarele maghiare cá unu semnu de bunu auguru pentru Ungari'a si pentru natiunea maghiara.

Betranulu ex-dictatoru Kossuth earasi a tramisu câteva scrisori in tíer'a s'a natala, pe care, dise elu, „nu-o mai póte numi patri'a s'a.“ Fostulu deputatu Alesandru Török i-a scrisu lui Kossuth provacéndulu, cá se nu mai sté retrasu, ci se se amestece in afacerile Ungariei. La acést'a 'i respunse Kossuth intr'o scrisóre datata dela Collegno 26 Febr. a. c., ce s'a publicatu in tóte foile ungare si din care estragemu urmatórele:

„Onorate Domnule! Ingrigirile d-tale asupra presentulu si viitorulu tieri mele natale, pe care nu-o mai potu numi patri'a mea, sunt fórté indreptatite. Institutiunile corupte au coruptu si moravurile si aceste reagéza asupra institutiuniloru; de aci s'a nascutu unu stadiu de bóla complicatu, pe care istori'a totdeauna si pretutindeni ni 'lu arata incurabilu. Ori, eá cunósceti unu esemplu in istoria, cá o natiune s'ar' fi curatu vreodata de-o asemenea bóla? Déca cunosci unu asemenea esemplu te tienu de unu omu fericitu, cáci iti ofere credinti'a in possibilitatea insanatosiarei si cu credinti'a poterea, de a innotá contra torentelulu. Eu nu cunosc unu asemenea esemplu. Quaesivi lucem ingenuique reperta. . . . Ducéndu-me chiaru in persóna pe campulu luptei asi dobéndi greu ceva, cáci acolo de 31 de ani s'au schimbatu tóte atátu de multu, incátu nu m'asiu mai poté orientá. Asi semená spiritulu lui Marcu Aureliu, pe care Voltaire l'a condusu din lumea cealalta la Rom'a, si care in Capitoliu, in locu de senatori, a aflatu caputini (calugari) desculti. Atáta inse este in orice casu siguru, cá din departare cuventulu meu ar' fi numai cuventulu celui ce striga in pusthia. . . .

„Pe cátu timpu inaintea lunei esistá o cestiune ungara, Ungurulu sub impregiurari favorabile potea fi luat in combinatiune si a si fostu luat mai de multe ori. De candu inse Ungurulu singuru a stersu cestiunea ungara din list'a cestiuniloru, cari astépta o solutiune istorica, lumea la nici o intemplantu esterióra nu mai iea in combinatiune pe Unguru, cá pe unu factoru c'unu scopu propriu. Acést'a s'a vedutu destulu de lamuritu la actulu din dram'a orientale, care s'a jucat nu de multu, care inse n'a fostu celu din urma.

„Romanii, Serbii, ba chiaru si Herzegovenii valoreaza cevási in cumpeu'a istoriei. Ungurulu nu are nici greutatea unui firu de macu; desi a strigatu destulu de tare, totusi nimenea nu l'a luat in séma, cáci a incetatu de a fi unu factoru cu propriu scopu. Elu figuréza numai cá o galéta de apa, pe tare curtea de Vien'a o lasa se se cufunde si se se redice in fontan'a evenimentelorú. . . . Eu nu suspinu. Cu tóte cá sunt de 77 ani potu se suportu sarcin'a ce mi-a impus'o sórtea. Lovitur'a póte se dóra, ea si dóre, dér' nu me plangu asupra dorerei mele. Primesce-o dela mine cá o constatare a situatiunei, care este, cá eu, acelu paria care a fostu datu afara din sirulu cetatianiloru unguri, asiu poté se esercezu o influentia asupra destinulu Ungariei numai atunci, déca cu armele in mana asi poté se revindicu drepturile, ce mi s'a u

luatu, se ceru se mi se redē mie patri'a ear' patriei libertatea. Acesta e responsulu meu la provocarea d-tale, că se me amestecă in afacerile Ungariei. Primiti s. c. l. Kossuth.

Foile din Vien'a si Budapest'a ne aduc scirea, că in curēndu se va face o schimbare in ministeriulu comunu. Br. Hofmann ministrulu comunu de finace se va retrage spre a face locu unui Unguru „N. fr. Pr.“ ne spune, că d-lu Tisza si maioritaea camerei ungare doresce, că se fia si Ungari'a representata in ministeriulu comunu, care va avē a conduce administrarea Bosniei. Inca de candu s'a numitu br. Haymerle in loculu lui Andrassy guvernulu ungurescu se fi pretinsu că macaru la postulu de ministru de finace comunu se se chiamo unu Unguru. Ori-cine ar' fi chiamatu in loculu baronului Hoffmann, acēst'a dupa noi va avē pučina importantia pentru mersulu lucrurilor in Austro-Ungari'a.

In numerulu trecut am adusu dupa „Le Temps“ scirea, că guvernulu romanu ar' fi multiamitu imperatului Austriei printr'o nota pentru spriginulu seu in caus'a recunoscerei Romaniei. „N. fr. Presse“ din Vien'a constata acuma, că nu printr'o nota, ci printr'o telegrama a insarcinatu d. ministru-presedinte Bratianu pe d. Balaceanu, reprezentantulu romanu la Vien'a, de a esprimă guvernului austriacu recunoscintia Romaniei pentru bunele servicii ale Austriei. Acēsta telegrama datata dela 22 Febr. a. c. dupa „N. fr. Pr.“ suna asia:

„Rogati pe d. baronu de Calice se binevoiesca a fi pe lēnga Maiestatea S'a si pe langa cavalierulu de Haymerle interpretulu sentimintelor nōstre de multiamire si de viua recunoscintia, pentru concursulu ce guvernulu austro-ungaru ne-a datu spre a invinge greutatile ivite, si pentru bunele servicii, ce ne-a facutu pe langa celelalte guverne, spre a ajunge la recunoscerea independintei nōstre; scimu ce influentia puternica au exercitatu aceste bune servicii, pentru a face, că statulu nostru se dobēndēscă loculu pe care 'iu ocupa astadi intre celelalte state ale Europei. Comptamu si in viitoru pe amicitia si spriginulu guvernului austro-ungaru, care va avē totdeuna in noi unu vecinu bunu si unu amicu sinceru, care represinta totodata unu elementu de ordine si de pace in Orientu. Binevoiti a esprimă in acelasi timp si d-lui baronu de Calice multiamirile nōstre pentru spriginulu, ce a binevoitu a ne dă prin inalt'a s'a prevedere si recunoscintia s'a competentă in tōte acele grele si delicate relatiuni.“

Asupra numerului armatelor Germaniei si Françiei unu corespondentu parisienu alu diariului „Presse“ din Vien'a dă armatoriile amenunte: „Cifr'a efectivului de pace alu armatei germane se urca, adaugandu-se si sporirile conformu noiei lege militare: infanteria 300,000, cavaleria 66,000, artileria 50,000, trupe de geniu 10,300, trenu 4300 si pe langa acestia mai suntu 2400 omeni fara corpuri, in totalu o cifra de 433,000 omeni pe picioru de pace. — Armata franceza numera: infanteria 266,000, cavaleria 62,000, artileria 53,000, trupe de geniu 13,000, trenu 37,000 si 4000 omeni fara corpuri — ceea-ce dă sum'a de 435,000 omeni pentru armata pe picioru de pace. — Asia dēr', armata franceza are unu efectivu de pace mai mare cu 2000 omeni, sēu dupa diferitele arme ea are: 34 mii omeni mai puçinu in infanteria, 4000 omeni mai puçinu in cavaleria, 3000 omeni mai multu in artileria, 2500 omeni mai multu in trupele de geniu, 32,000 omeni mai multu in trenu si 1600 mai multu in soldatii fara corpuri. Dupa aceste cifre, Germani'a, presupunendu o mobilisare completa a armatei sale, va potē pune sub arme 1,490,000 omeni, ēr' Françi'a 1,780,000 omeni, asia dēr' cu 290,000 omeni mai multu de cātă Germani'a.

Noulu planu de maghiarisare.

O critica fōrte nemerita face „Fōi'a scolastica“ din Blasiu plaulu de invetiamentu ministerialu si instructiunei ce s'a datu inspectorilor regesci cu privire la scōlele nemaghiare. Eata-o:

„Zelului de-a maghiarisă in ruptulu capului nu-i este de ajunsu asprimea leiei (Art. XVIII din 1879), carea opresce, că, dela 1883 incepundu, se nu se mai aplece că docentu nici unu individuu, ce nu ar' scī limb'a ungarēscă in vorbire si scriere; — mai trebue, că unu planu deosebitu, facutu anume pentru nationalitatile nemaghiare, se vina spre a po-

tentiă fortiele acelei legi si a preface si mai pre scurtu scōlele nationalitatiloru curatu numai in institute de maghiarisare, — ēr' adeveratele scopuri ale instructiunei a le pune cu totulu in „corfa cu fusele.“

Noulu planu de invetiamentu trece departe preste marginile prevedute de lege. Si anume, legea (Art. XVIII. 1879 § 1 si 4.) dice, că limb'a maghiara se fia studiu obligatu in tōte scōlele poporale publice (A magyar nyelv az összes bármilyen nyilvános népiskolákban a köteles tantárgyak közé ezennel felvétetik (§ 4 alin. 1.) Mai departe dice, că confesiunile intru facerea planului loru pentru scōlele poporale, la limb'a maghiara au se aiba in vedere numerulu órelor din planulu ministeriale, (az óraszámra nézve, népiskolai tantervök megállapításánál az összes felekezeti hatóságok kötelesek szem előtt tartani (§ 4 alin. 5.)

Planulu ministerialu inse nu vrea a audi de lege, o interpretēza altu-feliu, de cumu este in realitate, si face din tōte scōlele poporale nemaghiare una specia de scōle paritetice, vērendu cu maiestria limb'a ungarēscă la obiectele cele mai de frunte că limba de propunere, in paralela si gradatu cu limb'a materna a elevului. Scopulu lui este invederatu: a scōte pre nesemtite limb'a materna din scōle, si a-o inlocuī prin limb'a maghiara. In modulu acēst'a nu e potintia de a nu inadusă desvoltarea limbei materne, candu partea cea mai mare ($\frac{2}{3}$) din numerulu órelor de propunere se destina pentru invetiarea unei limbe straine, la prunci, cari nu sciu inca nici limb'a materna!! . . .

Planulu ministerialu nu vrea se scia de unu anumitu numeru de óre destinate pentru limb'a maghiara, că studiu obligatu; ci prescrie, că limb'a maghiara se se incēpa de una data cu limb'a materna, se mērga treptatu si paralelu cu ea in tōte clasele respective despartimentele, pēna in fine, asiá:

- a) la Esercitiele limbistice si intielesuali (Intuitiune) cu = 9 óre
- b) „ Cetire si scriere cu = 8 óre
- c) „ Computu cu = 8 óre
- d) „ Istoria & Geografia cu = 2 óre

la olalta = . 25 óre

Adeca: din 32 óre pre septemana, sunt consacrate studiulu limbei maghiare 25 = Dóu edieci si cinci óre.

Spre a potē ajunge la acestu numeru de óre pentru limb'a maghiara

1. Iasa afara: Desemnul & figurile geometrice, Caligrafi'a (scrierea) si Industria de casa din planulu de pēna aci;

2. scāresce dela limb'a materna 4 óre (din 12 óre, la 8 óre), dela Geografia, carea nu mai vene a se propune cu óre destinate, că pēna aci, 2 $\frac{1}{2}$ óre, si dela Religione 1 óra (din 4 óre la 3 óre); ēr' órele de Intuitiune (resp. exercitiele limbistice si intielesuali) le inmultiesce dela 1 la 9 óre, si le prescrie, că obiectu de propunere, nu numai in despartimentulu 1 si 2-le (cumu eráu pēna aci) ci in tōte siése despartimentele, cu scopulu anume, că pre calea acēst'a practica se se pōta invetiá limb'a maghiara (a beszéd és értelm gyakorlatok tanítását, a nem magyar ajku népiskolai tanulókkal folytatni kell azért, hogy a magyar nyelvet tovább lehessen tanítani), — fara de a-i pasá inse cātu e negru sub uaghia de pierderile enorme, ce sufere instructiunea intru propunerea si invetiarea inselor obiecte de invetiamentu, că atari.

Modulu acēst'a de propunere a unei limbe straine in scōlele romane etc. e injustu, căci elu rapesce totu timpulu scōlei si-lu intōrce spre esplicari limbistice desierte, intentionandu numai cultivarea limbei maghiare, pe contulu si in detrimentulu celorlalte obiecte; impedeca cultivarea limbei materne si desvoltarea intielesului, cari sunt scopulu principalu alu scōleloru poporale. Din punctu de vedere pedagogicu inca e tare gresitu principiulu de a incepe si la ómeni mai mari cu dōue limbi deodata, — cu atātu mai vertosu la prunci de 6 ani.

Una astu-feliu de propunere a limbei maghiare, d'impreuna cu limb'a materna, la studiele, pentru cari este prescria partea cea mai mare a tempului scōlei, aduce numai de cātu sugrumare a si inadusirea limbei materne; tēmpesce intielesulu si judecat'a prunciloru; sterge caracterulu nationalu si religiosu din anemele loru, si cressce una generatiune periculōsa de ómeni cosmopoliti, fara nici una limba propria, fara sentiente si idei clare religiōse; cu unu cuventu, ruinēza si nimicesce

tōta institutiunea scōleloru nōstre poporale. Prin urmare, si puçinulu ce ne lasa legea, adeca, dreptulu de a dispune asupr'a modulu de propunere in scōlele nōstre, — acēl'a vine si ni-lu iá reglamentulu, resp. planulu ministerialu.“

Din comitatulu Satumare, 5 Martiu 1880.

Biseric'a romana gr.-cat. din orasiulu Satumare e de nou la ordinea dilei. Pentru a cunōsce situatiunea acestei biserici, e de lipsa a face o privire asupra trecutulu ei.

Inainte de infintierea Episcopiei din Gherla, comitatulu Satumare s'a tienutu in parte de dioces'a Ungvarului, si alta parte de a Oradiei. Biserica din cestiuone cu altele multe a apartinut Ungvarului, de unde au primitu preotii si dascalii, dēca nu russifisati, apoi maghiarisati, pe cari de limb'a romanēscă nici candu nu iau durutu capulu, ci din contra in comunitatile curatu romanesci inca a bagatu limb'a rutēna intr'o strana macaru, ma apoi limb'a maghiara, că limba pentru predicarea cuventulu lui D-dieu; din simpl'a causa, că preotii veniti din seminariulu dela Ungvár si din scōlile maghiare vorbieau mai usioru limb'a acēst'a, de cātu limb'a materna rutēna, ori limb'a romanēscă a poporului. Celu din urma preotu si protopopu rutēnu in Satumare a fostu d-lu Canonice Gulovich, ce se afla astadi in capitulu din Gherla. Sub elu dejă calea rutēna-maghiarisatōria eră facuta, cu atātu mai vertosu, că in comunitatea din Satumare erau si vreo 2—3 familie rutenesci, amestecate cu cele multe romanesci. In anulu 1858 d-lui Gulovich i-au urmatu Petru Branu, unu omu erudit, discipulu alu lui Barnuti din Blasiu, care voindu a pune capetu abuzulu din biserica romana a opritu, că in stran'a din stēng'a se se cante rusesce: limb'a romanēscă sub elu a intrat in deplin'a ei stapanire; predicile ce pēna atunci se tieneau de unu lungu siru de ani unguresce, le-au stramutatu astfeliu, in cātu fericitulu si unitatulu apostolu alu bisericii si alu romanismulu in Satumare Petru Branu a inceputu a predică totu in a trei'a septemana si romanesc; dōue septemani tienēndu predic'a unguresce. In scōlile elementari ale comunitatii (dōue scōle pentru baieti si un'a p. fetitiei) s'a propusu si limb'a romana cu unu resultatu imbucuratori, in cātu eră sperantia, că generatiunea venitōria va potē ascultă predică numai in limb'a s'a materna, in limb'a bisericii romanesci.

Pēna in anii 1868—1869 astfeliu erau lucrurile. Atunci rutenii din comunitate au tramisu deputatiune la preotulu localu si la protopopulu Branu, cerēndu-i, că in biserica pe lēnga limb'a romanēscă se se introduca limb'a russēscă (pe cari nici ei rutenii nu o intielegeau) si predicile se se tiena esclusivu in limb'a maghiara, căci ei alu limba nu intielegu. Preotulu Branu le-au raspuns, că ast'a ar' fi imposibilu, dēr' că rogarea loru repetita o va tramite la consistoriulu diecesanu din Gherla. Guvernulu diecesanu a respinsu rogarea rutenilor, cari spriginiti in tendintiele loru de maghiarii din orasiu, au demonstratu in contra decisiunei episcopesci, pārasindu biserica in corpore, candu se tienea predică romanesci; in urma vēdiendu, că nu 'si potu ajunge scopulu, nōptea in ascunsu au spartu ferestrele parohiei, aruncādu petrii asupra parochului si a familiei lui. Politia din orasiu, in locu de a cercetă si pedepsī pe cei peccatosi, a risu cu publiculu maghiaru intregu de cele intemperate, imbarbatāndu pe rusniaci a continuá si a recurge la ministeriu.

Ministeriulu recercandu pe guvernulu diecesanu din Gherla, acēst'a a tramisu comissariu pe canoniculu Guloviciu (fostulu parochu), că se impacat lucrurile. Comissariulu facū tōte pe mână ruteiloru a telegrafatu episcopulu Vancea, că rutenii vres se trēca dela religiunea gr.-c., si că „sufetele a fi periclitate.“ Episcopulu pe cale telegrafica decitue pe parochulu Branu, si pune in loculu lui pe unu cooperatoru, care facū tōte pe placulu poporeniloru ruteni maghiarisati.

Astfeliu s'au „mantuitu“ spiritele de „sisma“, dēr' s'a impinsu in prapastia bisericii romane. P. Branu, necajitu in anim'a s'a, că nici guvernulu tierii, nici celu diecesanu nu-lu spriginesc in drēpt'a s'a causa, ci este lasatu batjocuriloru si dreptiului intr'unu orasiu strainu, s'a retrasu in casa s'a propria, ce o avē in orasiu, si a functionat si mai de parte, că professoru de limb'a romana in gimnasiulu de statu localu si că protopopu (fara parochia) districtualu. Pe lēnga aceste calamitati in oficiulu seu preotiescu, mai avū si alte pierderi si necazuri familiari, cari tōte contribuira, că o-

nu în desperatiunea s'a ajuns în cele din urmă în casa alienatorilor din Buda, pe câmpul Leopoldin, în trei ani înainte de asta muri în acestu institut, lasându și famili'a în nefericire.

Lupta Romanilor din Satmare prin urmare a fost lupta cu rusnaci, spriginiti de auctoritățile maghiare. Episcopul diecesan, Ill. D. Ioan Szabó, va avea ocaziune a repară în câtu-va zile fatale comise înainte cu 12 ani. Rutenii au pușini la număr, oameni, cari turbura ap'a pentru a-si face merite la guvern, și a poté ajunge la unu postu de esecutor la tribunalu și judecătoria, ori atare scrietori la magistratulu orasiului și haiduci în servitiulu politiei. Romanii sunt bas'a bisericeii, economi, maestrii, amploiați și chiar' adrecați, în fine numerosi și la suflet. Ar' fi o slăbiciune mai periculoasă, că cea prima, deca acuma ar' fi lasati pe mână speculantilor. Romanii cu vreau limb'a lor, și se voru luptă totu deună pentru biserica lor. Au lipsa numai de eficaculu guvernului diecesan, care astadi credu că nu le va lipsi, spre a învinge cu drépt'a lor — nu.

Pentru Romanii inundati din Transilvani'a și Ungari'a.

Stupini în 28 Februaru v. 1880.

Stimate Dle Redactoru! În numele membrilor indusi în lista contribuitorilor benevole din comun'a romana Stupini, pentru ajutorarea nefericitorilor inundati Romani transilvaneni, și a Ve predă, că rezultatu alu spriginului materialu, ce au oferitu contribuitorii comunei mentionate spre promovarea scopului umanitaru ala ajutorarei nenorocitorilor frati, lista împreuna cu sum'a colectata de 16 fl. 40 cr. Primiti a. c. l.

Iosifu Maximilianu
colectante.

Lista Contribuitorilor din comun'a Stupini, pentru ajutorarea inundatorilor Romani transilvaneni.

prin colectantele Iosifu Maximilianu, invetiatoru

Dela: Ioanu Maximilianu parochu 5 fl. Iosifu Maximilianu Invetiatoru 1 fl. Nicolae Bersanu sen. 1 fl. George D. Voicu sen. 1 fl. Ioan G. Puiu 1 fl. Dumitru Spiridonu 1 fl. Ioan Voicu Vulpeanu sen. 1 fl. Ioanu Serbu 1 fl. George Puiu 1 fl. Dumitru Sierbanu 1 fl. Zacharia Bersanu 1 fl. George Rusu 40 cr. Dumitru Bala 40 cr. An'a ved. Gâlca 40 cr. Dumitru Bala 20 cr. Sum'a totala 16 fl. 40 cr.

D-lu Ioanu Dusoiu ne tramite 8 fl. 80 cr. cu urmatorea lista, ce i s'a înaintatu din comun'a Turchesiu:

Lista de contribuiri facute de către locuitorii romani din comun'a Turchesiu dela biserica noua.

D-nii: Stefanu Gavrilescu 20 cr., Petru Constantinu 20 cr.; Petru Barbu 20 cr.; Ioanu Barboi 20 cr., Ioanu Bancula 40 cr., Ioanu M. Bancila 1 flor., Irimia P. Constantinu 20 cr., Vasile Stanciu 20 cr., Georghe Caciula 1 fl., Nitcu Batov 40 fl., Nicolae Juganar 1 fl., Vasile Buntov 45 cr., Ioanu Seitan 20 cr., Radu Carstocea 20 cr., Irimie D. Eremia 1 fl., Ioanu Sulica 20 cr., Demetriu D. Jarc'a 40 cr. Sum'a 7 fl. 45 cr. Dela colecte marunte 1 fl. 35 cr. Sum'a totala 8 fl. 80 cr.

Turchesiu în 7/19 Ianuariu 1880.

Irimia D. Eremia. Ioanu Pascu, D. Jarc'a.
parochu.

Pena acuma au incursu la Redactiunea „Gazetei Transilvaniei“ în totalu 1639 fl. 84 cr., franci 10,007 30 cent. și 100 mărci germane.

(Va urmá.)

Apelu.*

Braslovu, 21 Febr. (4 Martiu) 1880.

Gratia generoselor ofrande, ce ne-au incursu și ne mai incurgu mereu de pretutindenea în favorea inundatorilor Romani din Transilvani'a și din părțile nngurene, suntemu în fericit'a pozițiune de a poté realizá în curându scopulu caritativu, ce ni l'am propusu.

La distribuire înainte de tóte va fi de lipsa a procede dupa órecare planu de repartitia, pe bas'a caruia delegatii comitetului nostru voru avé a di-

* Diarele romane din Transilvani'a și Ungari'a sunt rogute a reproduce acestu apelu.

rige și a supraveghia la faci'a locului impartirea ofrandelor.

Deórace inse la impartire voim se luam în drépta considerare, dupa putintia, tóte comunele, câte au suferitu mai multu séu mai pușinu în urm'a reversarei apelor în dilele de 4 și 5 Decembre n. 1879, și pentru că nu cumva se trecemu cu vederea vreo localitate, ce a fostu bântuita póte în mesura mai mare cá altele de furi'a inundatiunei, ne adresamu către toti Romanii inteligenti: preoti proprietari, functiunari, comercianti, advocati, invetiatori s. a. din acele comune, de unde nu ni s'a datu inca pēna acuma nici o informatiune, rogându-i, cá, în interessulu celor nenorociti, se binevoiesca a ne tramite fara cea mai mica intardiare informatiunile necesarie despre daunele cauzate prin esundare.

În numele comitetului pentru inundati:

DIAMANDI I. MANOLE.

Dr. AUREL MURESIANU.

Bobot'a (Selagiu) 8 Februaru 1880.

(Reflecșiuni la Corespondinti'a -- de pe valea Crasnei 22 Decembre 1879 -- subscrisa „Magureanulu“.)

(Urmare și fine)

Arata dupa aceea „Magureanulu“, că în ce modu am procedatu la repararea bisericeii; inse ds'a numai aceea produce, ce ar' poté aruncá una umbra peste activitatea mea. Déca esti Dle omulu binelul comunu, pentru ce n'ai amintitu macaru, cá prin trecatu, că eu în locu se incepu edificarea unei case parochiale din banii regalilor — m'am retrasu într'una casutia bisericeasca situata langa biserica, scunda și nesănatoasă, cu 2 chiliutie și cuina, unde me ploia și ninge, și am preferitu a întrebuintia banii bisericeii spre repararea bisericeii, a carei'a boltitura în decursulu anului 1878, fiindu ploii torrentali și coperisiulu reu, erá espusa ruinarei; prin urmare visitandu biserica protopopulu tractuale și vicariulu Silvaniei d'impreuna cu Antisti'a (Eforia) bisericeasca a accentuatú necesitatea imperativa de a se acoperi din nou biserica fara amanare.

Inse asertiunea Coresp. „că tocmel'a s'a facuta din mana libcrá a popei“ — e nedrepta, pentru că previe am notificatu în S. biserica poporului, că voru se se infășoseze maestrii spre încheierea tocmelii, și s'au adunatu fruntasii poporului și Curati'a (Efori'a) bisericeasca, și pe bas'a învoierei încheiate între maestrii și Efori'a bisericeasca s'a scrisu contractulu în Tasnad prin avocatulu bisericeii Georgiu Filepu. Déca Dlu Coresp. i zace la anima atātu de multu binele bisericeii din Bobot'a, pentru ce n'a concursu în afacerile ei cu sfatulu seu „intieleptu“ și pēna acuma, cá toti se cunósca pasii mei; cá nimicu nu e mai usioru decât a suspitioná Déca d-lui Coresp. i se pare, că acoperisiulu de tinichea (Blech) alu unei biserice de 18 orgii de lungă și 6 orgii de largă — materialulu cu lucrú — nu merita 1100 fl. v. a. iee-si ustenele și 'lu estimeze printr'o comisiune edila, dér' nu suspitioneze fara temei; éra ginerele Haldurului Keller din Simleu numai dupa încheierea contractului cu maestrii a voitu se pasiésca la tocmela, pe langa conditiunea, că materialulu deja cumperatu în valóre de peste 200 fl. v. a. se se dé și 800 fl. v. a. pentru lucrú; Inse Curati'a bisericeasca din Bobot'a n'a voitu se încheie tocmela cu densulu. Déca déra d. Coresp. sub espresiunea „tégulu bunu alu popei“, intielege, că eu asiú fi primitu cevá suita dela maestrii pentru întreprinderea, acést'a fia bunu și déca 'lu dóre de avereá bisericeii arate publicitatii câtu? și candu? și dela cine? Ce se tiene de observatiunea, că varulu pica de pe paretii bisericeii, bine dice Coresp. că nu-i vina mea, ci a grândinei celei mare din ver'a trecuta; inse spre varuirea din nou a bisericeii pe din afara, cá-ci din laintru e nevatamata, voru fi indestulitória vre-o 2 cubule de varu, a carora pretiu nu e 110 fl. v. a. cumu sustiene dl. Coresp. Dér' despre aceea tace Dlu Coresp. cá pentru cumperarea și aducerea plevului și a varului hidraulicu, atunci candu nu se capetá carausiu nici c'unu pretiu, am mersu eu cu trasur'a mea și am facutu și alte caletorii în caus'a repararei bisericeii fara de a pretinde diurnu séu trasura. Prin urmare judece On. publicu, cá ore are dreptu de a suspina corespondintele într' asia mesura, pentru neglígenti'a mea faci'a de avereá bisericeii?!

Dér' se vedemu cu ce dreptu me numesce Coresp. arendasiu de carcima. După ce domnii posesori ai bisericeii din Bobot'a, — care a fostu înainte de 1848 antaiú posesóre în comun'a Bobot'a, nu voiau se-i recunósca decâtu numai patru anticuie urbariale, dupa cari se aiba competinti'a regalilor, am cercetatú eu archivulu parochiale și între alte documente am aflatu și conscriptiunea bisericeii din 1793 constatatória din mai multe dieci de cóle, care decopiandu-o precumu și alte documente pentru a carora afiare am calatoritu și la Clusiu spre a cercetá Archiv'a guverniala, am ajunsu la rezultatu imbucuratoriú, cá bisericeii din 184 anticue i-s'au adjudecatu 115, ér' scólei gr. cat. i-am esoperatu donatiune de 2 anticue, ér' celoralalti posesori li-s'a judecatu numai 67 anticue.

Terminanduse procesulu în favorea bisericeii conformu protocolului adunarei posesoratu din 30 Iuliu 1878 fui alesu de presiedintele posesoratu în caus'a regalilor. Întemplandu-se licitatiunea dreptului regale de cárcimaritu din Bobot'a în 27 Martiu 1879, care de cu vreme a fostu publicata și prin foi — și infășosinduse pușini licitanti și previedendu, cá arend'a dreptului de regalie, care în anii mai dinainte a fostu 1500 fl. v. a. și în anulu din urma 711 fl., — vá se scada la un'a suma neinsemnata; prin urmare cá biserica, cá celu d'antaiú posesoru alu regalilor, vá suferi dauna nereparabila în venitulú seu, și cu tempn și în desdaunarea sperata a regalilor, am incredintiatu curatorelui primariu din Bobot'a, cá în contielegere cu posesorulu alu duoilea dupa biserica Egri Betta respective soçiulu aceleia Hirschmann Isacu se liciteze sire a poté urcá arend'a la o suma mai marisóra. Pasindu din partea posesoratuului, cá licitante senguru Hirschmann Isacu, care promitiendu mai multu dintre toti licitanti a urcatu arend'a regalilor la 450 fl. a. a. Conformu intielegerei avute înainte de licitatiune cu Hirschmann, — biserica prin Curatorele primariu a pasitu la acordu cu densulu, cá se prevedea cárcimele cu beuturi, ér' Curatorele se supraveghieze manipularea acelor'a, cá asia biserica, se nu davina daunata în venitulú ei. Er' arendatorele si-a condusu de manipulantu pe Grünbaum Adolf din Simleu séu, dupa cum i place Coresp. a-lu numi, Fluturu, pe care cu învoierea, Curatiei bisericesci l'a asediatu în cas'a cea vechia parochiala departata de biserica cu 1/2 chilometru. Arendatorele vediedu, cá acést'a e neconscentiosu în manipularea și administrarea venitului i-a abdisu serviciulu, și prin urmare a fostu silitu a esí din cuartirulu amintitu fara voia s'a; éra espectoratiunile de cari sunt indatinati a se folosii individi de profesiunea acelu manipulantu inca și faci'a cu benefacatoriilor lor și pe cari le-a inferatu d. Coresp., nu merita pretiuit'a atentiune a on. cetitori.

Cá socotelile din 1877 ale bisericeii din Bobot'a sunt revediate, se póte convinge d. Coresp., déca voiesce; éra cele din 1878 sunt încheiate și în scurtu timp se voru revedé și publicá poporului, candu i-se va d'a ocaziune d. Coresp. a-se convinge: cá ore avutá dreptu se me atace, séu ba? — Tendentiósa este inse asertiunea Coresp., cá poporulu câtu a duratu repararea bisericeii „s'a desvetiatu binisioru de a cercetá biserica“, pentru cá și în acelu restempu în tóte Duminecile și serbatorile am tienutu utrenia și contiune poporului în biserica.

Celelalte epitete, cu cari me onorezá d. Coresp., dér' pe cari le reinfrange conduit'a mea în trecutu și presentu, nu aflú cu cuvintia a-le induce într'unu diariu destinatú pentru unu publicu cetitoriu cultu; ci fia preotu, fia mireanu „Magureanulu“, i dau acelu consiliu fratiescu: cá déca-si vá mai cercá noroculu și în venitoriu pe terenulu publicitatii cu Corespodintiele sale, se tiená contu de legile buneii cuvenintie; prin urmare se-se folosésca de espresiuni mai polete și mai corespunditóre gustului esteticu alu On. publicu Cetitoriu, éra adevverulu si dreptatea se nu-o palmúesca în faci'a. Totodata me sentiú în dreptu ai dechiará, cá nu-i primescu lectiunea data cu privire la aceea, cá cum se-mi aducu eu, cá preotu, în consonantia iuvetiaturile date poporului de pe amvonu cu faptele mele, cá se nu vina în contradicere, pentru cá cunoscuta este purtarea mea preotiesca pe aici, o scie sí „Magureanulu“, dér' densulu a voitu se-mi negrésca caracterulu nepetatu inaintea acelorú cetitori, cari nu me cunósca.

Gavrilu Waida
Parocu gr. c. alu Bobotei.

Diverse.

[Pentru universitatea sasésca] se voru face alegeri noue, dupa ce mandatulu de 3 ani alu membrilor alesi în an. 1877 a espiratu în anulu acést'a. De di, în care se voru face alegerile în tóte orasiile și cercurile sasesci de odinóra, a stabilitu comitele sasescu Wächter diu'a de 23 Martiu a. c. Dreptu la alegere au toti alegătorii dietali în orasie, în scaunele și districtele de mai înainte ale sasemei și adeca alegu orasiile Sibiiu și Brasiovu câte doi, orasiile Sighisórá, Sebesiu, Orastia, Mediasiu și Bistritia câte unu deputatu, ear' scaunele de odinóra Sibiiu, Mercurea, Sebesiu, Orastia, Nocrichu, Sinc'a mare, Mediasiu Sighisóra, Cohalmu și districtele Brasiovu și Bistritia alegu câte unu deputatu la universitate.

[Prelegere publica.] D-nulu avocatn I. Popa din Sibiiu va sosi în dilele aceste la Brasiovu și va tiené în sal'a otelului Nr. 1 o prelegere publica. Pretiulu de intrare la acést'a prelegere va fi moderatu, și venitulu e destinatú în favorulu unui a telieru de sculptura în lemnu, ce are a se infintiá în Selisce, în care voru fi primiti tineri romani din tóte părțile. Salutámú cu placere acést'a întreprindere a d-lui avocatn cu atātu mai vértosu, cá dupa informatiunile ce le avem d-s'a

va tîne asemeni prelegeri si prin alte orasie din patria totu pentru scopulu amintitu. I urâmu succesu bunu la acést'a întreprindere pentru latirea unui ramu industrialu, care va fi de siguru unu isvoru fecandu de esplotatu penîru poporulu nostru. Aaugemu si aceea, că d-lu advocatu face aceste caletorii pe spesele sale, si intregu venitul obtînutu la prelegeri va fi in favorulu fondulu pentru infintiarea atelierulu memoratu.

[Baluri poporale in Desiu.] Din Desiu cu dat'a 8 Martiu ni se scrie urmató-riele: Astadi mi se dá placut'a ocaziune a Ve poté relatá, că poporulu romanu din Desiu a tînutu in carnavalulu acest'a doue baluri poporale in favorulu bisericeloru romane din acestu orasiu. 1. in 29 Febr. a. c. greco-orientalii cu d. protopopu Ioanu B o d e a in frunte arangiaru unu balu care aduse precum mi se comunica 53 fl. v. a. venitu curatu, destinatu in favórea bisericei gr. or. locale. Observu cá participante, cá fruntea salei in „Cismaria“ o decorau portretele Maiestatiloru Sale, alu mecenatulu Emanuilu Gojdu, alu arhiepiscopiloru Andreiu bar. de Siaguna si Esc. Sale Mironu Romanulu. Balulu care a fostu animatu a duratu pēna spre diua. Lauda veteranulu d. protop. Bodea pentru nobil'a iniciativa! Si 2. Eri in 7 Martiu a. c. avú locu balulu arangiatu de romanii greco-catolici in frunte cu d. protopopu Ioanu V e l e si precum 'mi spuse chiaru amiculu-protopopu aduse unu venitu curatu de 100 fl. v. a. in folosulu bisericei g. c. locale ce este a se edificá. Suma destulu de frumósa! Merita lauda initiatorii! „Inteligenti“ (Romanii cari sciú carte) n'au participatu la aceste petreceri poporale, inse la ultim'a au contribuitu cu totii rescumparándu biletele. Ar' fi de doritu, cá Romanii cárturari, cu deosebire cei stabili, se nu se separeze de cátra poporu, căci cu totii amu esitu din sinulu acestuia. Astfelu punendu toti umeru la umeru se va poté terminá edificiuulu inceputu alu bisericei. — P. M. S.

[Teatru.] Marti in 16 l. c. va fi beneficiulu regisorelui teatrulu germanu din Brasiovu, a d-lui G. A. N a d l e r. Se va jocá „Griseldis“ drama in 5 acte de Fridericu Halm. La toti căti visitéza teatrulu germanu d. Nadler e cunoscutu cá unu bravu actoru, care merita totu spriginulu publiculu.

[Instrucțiune in limb'a franceza.] Professorulu de limb'a franceza d. A l b e r t u S c h ö n f e l d, care á traitu 11 ani in Françi'a, unde dupa ce a facutu cursulu preparandialu dela Lyon a intratu in serviciulu statulu, se recomand publiculu din Brasiovu, cá instructoru in limb'a franceza. D. Schönfeld vorbesce si limb'a romana, maghiara si germana.

[Imprumutul renta.] Ministeriulu de finance din Romani'a aduce la cunoscinti'a detentoriloru de titluri ale imprumutulu Renta 5 la suta, contractatu in 1875, cá cu incepere dela 15 Martiu cassieri'a centrala va plati cuponulu acelor titluri esigibilu la 1 Aprile in moneta de aur.

[Financiele franceze.] Comisiunea alésa de camer'a franceza pentru stabilirea budgetulu exercitiulu 1881, s'a constituitu, alegéndu de presiedinte alu seu pe d. Henri Brisson, unulu din corifeii fractiunei republicane, nunite „Uniunea republicana“. Acest'a ocupand fotoliulu presiedintii tîend unu insemnatu discursu, in care a prezentatu in trasuri bine marcate administratiunea republicana a financiiloru tierii dela 1876—79. Din acestu discursu se vede, cá escedentele budgetarie in cesti trei ani din urma au fostu de 245 milióne de franci, din cari 97 de milióne s'au întrebuintiatu pentru dotarea caselor drumuriloru ferate vicinali si a scóleloru si 38 de milióne pentru a introduce reformele necesarie in administratiunea posteloru si telegrafeloru. Despre celelalte 100 de milióne va avé se dispuna camer'a pentru exercitiulu viitorulu budgetu. Trebuie se mai insemnamu, cá in decursulu anulu 1879 s'au facutu scadiamente de dári de aprópe 140 de milióne. . . Acestea sunt — esclama d. Brisson — rezultatele financiare ale stabilirei definitive a Republicii si ale regulatei functionari a institutiuniloru republicane. — Ce va fi dicéndu ministrulu de finance alu Ungariei, d. Szapáry, vediendu rezultatele stralucite ale unei administratiuni financiare, cá acést'a. . . ? De siguru, cá ar' voi, cá Ungari'a se fia in Françi'a celu puçinu 10 ani. — Ce fericé ar' fi atunci a traí in Ungari'a! . . .

[Onóua proclamatiune nihilista.] Dilele aceste s'a imprastiatu in Petersburg acést'a proclamatiune: „Din ordinulu comite-

tulu executivu s'a comisu la 5 ale curentei unu nou atentatu asupra vietiei gádelui Alesandru. — Planulu, asupra caruia se sperá o sigura reusita, n'a isbutitu de óre ce Tiarulu n'a pastratu ór'a obicinuita a prandiulu. Esplosiunea l'a gasitu mergéndu spre sal'a de mancare; si astfelu nenorocirea patriei nóstre a scapatu. De adēna mahnire ne imple mórtea acelor sermani soldati, acestoru nenorocitiu fortiatu a fi pazitori ai persónei gádelui incoronatu. Dér' fiindu-cá armat'a este aceea, pe care se radima despotismulu, trebuie se fia cineva pregatitu pentru asemenea evenimente tragice, pēna candu in fine va intielege, cá interesele cele mai sante ale patriei reclama de a se declará pentru poporu si contra Tiarulu. Inca odata ne adresamu la anim'a întregi Russie: Numai siiti de despotismulu si de pressiunea tiraniei amu inceputu: scopulu nostru finalu este fericirea poporulu. Guvernulu este piedic'a cea mai mare a unei desvoltari liberale a vietiei nationale; ea nu lasa omulu onestu de cátu alternativ'a intre renuntiarea absoluta la ori-ce gândire pentru binele poporulu, si intre lupta pēna la cutitu contra actualiloru stapanitori. Inca odata declaramu: Nu vomu renutiá lá lupta, pēna candu Alesandru alu II nu va depune puterea s'a in mánele poporulu, pēna candu o adunare nationala constituanta nu va determiná bazele unei reforme sociale. Déca acestu primu passu va fi facutu, atunci oper'a nóstra de liberare se termina de sine. Facemu apelu la toti cetatiani russi, de a ne sustiené in acést'a lupta contra despotismulu condamnabilu si neumanu, sub a caruia pressiune moru fórtiele cele mai nobile ale patriei nóstre. Comitétulu executivu.“ „Rsb.“

Revista bibliografica.

Brasiovu, 29 Eebr. v. 1880.

Domnule Redactoru! In unulu din umerii precedenti ai escelentulu diariu ce redactatu, ati publicatu, din partea dlui Dr. Vasile Glodariu o recomandatiune fórté magulitóre a unui opusculu intitulatu: „A r i t m e t i c a. Esercitii practice cu numeru dela 1—1000 dupa sistemulu decadicu, pentru incepetorii din anulu alu treilea de Dometie D o g a r i u si Ioanu D a r i e etc. . . Manualu esaminatu de o comisiune de invetiatori si profesori.“

Nu este intentiunea mea de a combate acea recomandatiune. Totulu ce voiescu este a atrage atentiunea cetitoriloru asupra unoru neesactitati grave, de natura a compromite in modu simtitoriu competenti'a in asemenea materia a comisiunei esaminatóre, careia — dupa cátu sunt informatu — nu trebuie se i se atribue decátu beneficiulu reclamei. Aceste neesactitati sunt urmatórele: pe pagin'a 5 josu se afla: $Di: 40+20 = 60+4 = 64$, lucru cu totulu neesactu. Mi-se pare, cá domnii autori au crediutu aci a puté întrebuintia semnulu egalitatii ($=$) cá prescurtare, de cuvinte ceea ce nu trebuia, deórece prin o asemenea procedura fragedii copilasi, cátra cari se adreséza acestu manualu, sunt adusi a-si insusi despre semnulu ($=$) egalitatii o idea cu totulu eronata, de care va fi cu greu a-i desbará mai tardiu. Domnii autori corectu trebuia se procedá, asia: $40+20 = 60; 60+4 = 64; 64+5 = 69$ etc. . . De asemenea la pagina 7 josu dicu: $190+20 = 210 + 4 = 214$ in locu de: $190+20 = 210; 210+4 = 214$. Acést'a procedura se ivesce de mai multe ori. Mai departe la pagin'a 11 domnii auctori dau o definitiune falsa a hectariulu. Dloru dicu, cá unu hectaru este de 1000 de metrii de lungu si 1000 de metrii de latu, ceea ce dá o suprafiacia de 1,000000 metrii quadrati, — lucru cu totulu neesactu. Sum aplecatu a nu vedé in acést'a definitiune decátu o eróre de tipariu regretabila. Pentru orientarea d-loru invetiatori restabilescu adeverulu: O unitate de mesura pentru suprafiacie este arulu = unu quadratu de 10 metri de lungu si de 10 metri de latu, prin urmare 1 aru = $10 \times 10 m \square = 100m \square$. Unu hectaru = 100 ari séu = $100 \times 100 m \square = 10000 m \square$. Dupa definitiunea Dloru autori unu hectaru ar' avé 10,000 de ari in locu de 100. Atáta pentru delaturarea oricarei neintielegeri. Sum siguru, cá la cea mai de aprópe editiune domnii autori se voru grabi a face se dispara din manualulu loru asemenea suparatíose neesactitati. Sapienti pauca.

Unu professoru de matematica.

[„Predila“] unu prisionieru la Turci, Poe- ma eroica in patru cánturi de V a s i l e R u s a n e s c u, greferu la consiliulu de resbelu din Bucuresci, cu prefaçi'a de d-lu G. Sion, membrulu Academiei romane. Bucuresci 1879, Typografi'a moderna Grigorie Luis, calea Victoriei 21. Pretiulu unui esemplaru unu leu nou.

[„Discursu funebriu“] pronuntiatu la 6 Augustu 1879 cu ocaziunea inmormentarii profesorelui Stefanu Micle, de P e t r u S u c i u Dr. in dreptu, prof. de dreptulu romanu, Rectoru

alu Universitatii si consiliariu la curtea apelativu Iasi 1879, Typografi'a Anton Scarlatu Savulu.

[„Siete ani in Africa de Sud“ — „Sieben Jahre in Süd-Afrika“ de Dr. Emil Holub este titlu unei fórté interesante publicatiuni, ce apare in fasciculi á 30 cr. v. a., in Viena, la librari'a Alfred Hölder, Rothenthurmstrasse 15. Una din cele mai grandióse probleme, la careia deslegare conlucra de câteva diecenii incedute tóte popórele culte de pe faci'a globulu este de siguru explorarea si civilisarea Africii. Numaróse asociatiuni esista, cari nu urmarescu decátu deslegarea acestei mari probleme, prin arangiaru de expeditiuni anume tramise se exploreze cutaru s'au cutare parte a acestui continentu, care, afand de litoralulu diverseloru mari, putemu dice, cá era pēna acuma aprópe terra incognita. O asemenea expeditiune a arangiatu in timpulu din urma chiaru insusi luminatulu rege alu Belgii! Afara de aceste Asociatiuni s'au aflatu pioneri de ai sciintiei alcaroru numeru este astadi fórté mare, cari s'au impusu cá tîenta a vietii loru resolvarea acestor probleme.

Una din partile Africii, care a pasiunatu in timpulu din urmá mai multu pe Europeeni, fiindu teatrulu unoru evenimente de cea mai mare insemnatate pentru desvoltarea ulterióra a acelei parti alumei, este incontestabilu Africa sudica. Este inamovibilu in memori'a nóstra suvenirea luptei ce a avut a-o sustiené contra Zuliloru puternic'a Angli'a, precum si tragic'a mórte prematura a nefericitulu Napoleonu IV. . . . Acést'a parte a Africii este obiectulu, de care se ocupa publicatiunea dlui E. Holub. O petrecere de 7 ani in tierile dela sudulu riului Zambezi, i-a permis a cunósce si studiá in faci'a loculu diversele populatiuni, moravurile si institutiunile, precum si marile bogatii, cu cari natura a inezstratu aceste tieri indepartate. Cătu n'a auditu si cetitu despre fabulósele cariere de diamante si despre nesecabilele mine de auru din Africa sudica? Acel'a, care voiesce a capeté cunoscintie chiare si detaiate despre acestea, cetéscu opulu D-lui E. Holub, interessantu sub tóte punctele de vedere. Stilulu si ajutorarea esterióra sunt mai pre susu de ori-ce critica.

Multiamita publica!

Binefacerile de ori-ce natura merita multiamita si alta cerea recunoscintia căci: „nil pejus ingrato homine terra alit“. Din acestu punctu de vedere manecamu si noi si luandu in consideratiune maranimosulu ofertu si placut'a surprindere, ce ni-a facutu-o in dilele trecute Clarissimulu si Reverendissimulu Domnu Dr. Augustinu Lauranu, canonicu in Oradea mare, carele, cá unu adeveratu parinte cunoscéndu starea materiala a celor mai multi juni intru procurarea de cunoscintie, a binevoitu a doná subscrisiloru alumni teologice, cáte unu esemplariu din opurile: „Crescerea poporala“ si „Crestinulu greco-catolicu deprinsu in legea s'a“, prin acést'a i aducemu maranimosulu donatoriu multiamita nóstra físcu cea mai cordiala si recunoscintia. Se traiéscu la multi ani Gherl'a la 1 Martiu 1880. — I. Barbulu, G. Birlea, I. Cherebatiu, D. Cionte, I. Dragomiru, G. Domide, P. Grapini, I. D. Neamtui, I. Nemesiu, I. Nistoru, A. Orianu, M. Popu, Sim. Tanco, G. Bot'a, A. Caudale, P. Chit'a, I. Cupsi'a, N. Lupanu, Mat. Popu, A. Precupu, H. Slavoca, A. Plaianu.

De vendiare

Cas'a Nr. 664 de pe Straje (Brasiovulu vechinu) in rēndu cu cas'a D-lui Adv. Puscariu este de vendiare. — Acést'a casa, frumosu situata, cu prospectu peste totu Brasiovulu si in locu senatosu, este cu doue etage (caturu), are grajdu, siopronu, pivnitia si o gradina mare cu vite si cu pomi roditori.

Doritorii se se adreseze la proprietariulu, in camantaiulu alu acestei case.

Totodata se face cunoscutu, cá cas'a este si de inchiriatu dela St. Georgiu a. c. incolo. 2—3

Cursulu la burs'a de Vien'a din 12 Martiu st. n. 1880.

5% Rent'a charthia (Metalliques) . . .	71 30	Oblig. rurali ungare . . .	89.50
5% Rent'a-argintu (imprumutu nationalu) . . .	71.95	„ „ Banat-Timis . . .	88.—
Losurile din 1860 . . .	128.50	„ „ transilvane . . .	88.—
Actiunile bancei nation . . .	835.—	„ „ croato-slav . . .	92.50
„ instit. de creditu . . .	299.50	Argintulu in marfuri . . .	—
Londr'a 3 luni . . .	118 80	Galbini imperatesci . . .	5.58
		Napoleond'ori . . .	9.46
		Marci 100 imp. germ. . .	58.35

Editoru: Iacobu Muresianu.

Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Muresianu.

Tipografi'a: Ioanu Gött si fiu Henriu.